Hurja-ruuth

TALVISIRKUS SUPER

Opettajan materiaali

Talvisirkus Super 1.12.2023–28.1.2024
Tanssin talo, Erkko-sali

Kun sirkuksen supersankarit kohtaavat, käynnistyy kamppailu, jossa ei keinoja kaihdeta! Maailmanluokan sirkusosaamista ja elävää musiikkia kaikenikäisille.

Talvisirkus Superin universumissa hyvikset, pahikset ja tavikset temppuilevat Tanssin talon taisteluareenalla. Luvassa akrobatiaa, taikavoimia ja mielettömiä muuveja niin kaupungin kaduilla kuin kattojen yllä. Elävästä musiikista vastaa sirkusbändi Ninja Beat, jonka räjähtävä rytmikudos antaa ekstravoimia supersankareille.

Kansainväliseen kaartiin kätkeytyy sirkustaiteilijoita ja muusikoita Suomen lisäksi Australiasta, Etelä–Afrikasta, Italiasta, Ruotsista, Meksikosta ja Sveitsistä. Lajeina nähdään mm. trampoliiniakrobatiaa, taistelulajeja, klovneriaa sekä ilma–akrobatiaa.

Esitykset Tanssin talon Erkko–salissa (Kaapeliaukio 3, Helsinki).

Huom. Esityksessä voidaan käyttää voimakkaita teatterivaloja ja –savua.

Esityksen kesto noin 60 minuuttia, ei väliaikaa. Lisäksi Taidetestaajille suunnattujen esitysten jälkeen samassa salissa järjestetään taiteilijatapaaminen.

Ohjaus: Sanna Silvennoinen
Käsikirjoitus: Sanna Silvennoinen & Johanna Keinänen
Musiikki: Ninja Beat (Niko Votkin, Einari Stylman, Tapani Varis)
Äänisuunnittelu: Atte Olsonen
Puvustus: Mirkka Nyrhinen
Valosuunnittelu: Juho Rahijärvi
Lavastus: Nyrhinen & Rahijärvi
Koreografia: Jussi Väänänen
Taikatemput ja illuusiot: Joni Pakanen

Esiintyjät:
Jaimee Allen (Etelä–Afrikka): triotrapetsi, köysikeinu (cloud swing)
Yuridia Ortega Fragoso (Meksiko): tanssi, hiuksista roikunta
Gabriele Goria (Italia): kungfu
Florian Grobéty (Sveitsi): trampoliiniakrobatia
Nathan Jones (Australia): köysikeinu (cloud swing)
Valpuri Kaarninen (Suomi): triotrapetsi
Gaby Muñoz (Meksiko): klovneria
Maria Peltola (Suomi): triotrapetsi
Raphaël Perrenoud (Sveitsi): trampoliiniakrobatia
Eetu Ranta (Suomi): diabolo, ruoskat
Guzalnur Uqkun (Uiguuri/Ruotsi): notkeusakrobatia
Vanamo Alatalo (Suomi): karate – vain ilta– ja viikonloppunäytöksissä, vuorottelee Antonia Ortiz Myllylahden kanssa
Antonia Ortiz Myllylahti (Suomi): karate – vain ilta– ja viikonloppunäytöksissä, vuorottelee Vanamo Alatalon kanssa

Tuotanto: Tanssiteatteri Hurjaruuth 2023

Talvisirkuksen historiaa

Tanssiteatteri Hurjaruuthissa tehtiin 1994 suomalaisen sirkustaiteen historiaa, kun ensimmäinen Joulusirkus–niminen Talvisirkus sai ensi–iltansa. 1990–luvun alussa sirkusta ei vielä laskettu kuuluvaksi taiteen piiriin. Ammattimaista sirkusta oli tuolloin totuttu Suomessa näkemään vain perinteisessä viihteellisemmässä muodossaan kiertävinä telttasirkuksina. Sirkus oli kuitenkin taitolajina jo suosittu harrastus ja monien nuorisosirkusten piirissä alkoi kypsyä taitavaa uutta sukupolvea.

Varhaiset Talvisirkukset toimivatkin linkkinä perinteisen sirkuksen ja uuden sirkuksen välillä – monet suomalaisen nykysirkuksen pioneerit ovat astuneet ammattilaisuuteen juuri Hurjaruuthin Talvisirkuksissa. Sirkukseen alettiin yhdistää tanssia, teatterin visuaalisuutta sekä tarinallisuutta. Ensimmäinen Talvisirkus oli vielä hyvin perinteinen erillisistä numeroista koostuva esitys, mutta jo seuraava Talvisirkus teemoitettiin yhtenäiseksi taiteelliseksi kokonaisuudeksi.

Monille perheille Talvisirkuksesta on muodostunut joulunajan traditio, mutta joka vuosi myös uudet yleisöt löytävät Talvisirkuksen pariin. Talvisirkus on palkittu Sirkuksen Lumo –palkinnolla, ja vuonna 2012

Helsingin Sanomien kulttuuritoimitus valitsi Talvisirkus Afrikan yhdeksi ”Vuoden huipuista” eli vuoden 2012 mieleenpainuvimmista ja koskettavimmista taide–elämyksistä. Taidetestaajia Talvisirkuksessa on käynyt vuodesta 2018 alkaen. Tähän mennessä jo noin 22 000 kasiluokkalaista on nähnyt jonkin Talvisirkuksen.

Tekijät Talvisirkus–tradition takana ovat Tanssiteatteri Hurjaruuthin teatterinjohtajana vuoteen 2019 saakka toimineet ohjaaja–koreografi **Arja Pettersson** sekä hänen pitkäaikainen työparinsa pukusuunnittelija **Kirsi Manninen**, jonka käsialaa ovat Talvisirkuksen legendaariset hahmot Sika, ranskanpottupartaiset Tontut ja Rotat.

Talvisirkuksia ovat olleet tekemässä myös vierailevat ohjaajat **Sanna Silvennoinen**, **Davide Giovanzana**, **Maksim Komaro**, **Hannu Raatikainen** ja **Liisa Risu** sekä sadat kotimaiset ja ulkomaiset sirkuksen, tanssin, teatterin ja musiikin ammattilaiset.

Talvisirkuksen katsomossa kohtaa usein monta sukupolvea: isovanhemmat, vanhemmat, nuoret ja lapset. Pääosin sanattoman tarinankerronnan ansiosta Talvisirkus on kaikkien ulottuvilla ja sopii hyvin kaikenkielisille katsojille. Esteettömyyteen on kiinnitetty huomiota ja katsomosta löytyy pyörätuolipaikkoja.

Nykysirkus – mitä ihmettä?

Talvisirkuksesta löytyy paljon puhuttavaa ja yhteistä keskustelua voi viritellä esimerkiksi seuraavien kysymysten avulla.

ENNEN ESITYSTÄ

- Miltä sirkukseen lähtö tuntuu?
- Mitä odotat esitykseltä?

ESITYKSEN JÄLKEEN

- Mihin kiinnitit huomiota esitystilassa / esityksessä / esiintyjissä?
- Mistä Talvisirkus mielestäsi kertoi? Oliko siinä teemaa tai aihetta, joka kosketti sinua?
- Millaisia hahmoja esityksessä oli? Kenestä pidit? Miksi?
- Mikä asia jäi askarruttamaan? Miksi?
- Millainen tunnelma esityksessä oli? Mistä se syntyi?
- Mitä haluaisit kysyä esiintyjiltä ja ohjaajalta?
- Mitä sirkuslajeja esityksessä nähtiin? Mitä muita taitoja näit?
- Miltä tuntuu, kun näet esiintyjän tekevän jotakin erityistaitoja vaativaa?

SIRKUKSEN LAJEJA

Talvisirkus Superissa nähdään mm. trampoliiniakrobatiaa, taistelulajeja, klovneriaa sekä ilma-akrobatiaa.

Akrobatia: Akrobaatti on taiteilija, joka käyttää pääasiassa omaa kehoaan työvälineenään. Lattia-akrobatia tarkoittaa liikkeitä, joita tehdään lattiatasossa: esim. kärrynpyöriä, kuperkeikkoja, voltteja ja päällä- tai käsilläseisontaa. Pari- ja ryhmäakrobatiassa liikkeitä tehdään toisen kehoa apuna käyttäen, esim. seistään käsillä toisen käsien varassa, tehdään ihmispyramideja tai heitellään toinen toisiaan ilmaan.

Ilma-akrobatia: Akrobatiaa lattiatason yläpuolella, yleisimpiä ilma-akrobatiavälineitä ovat erilaiset trapetsit sekä vertikaaliköysi tai -kangas.

Klovneria: Klovni on koominen hahmo, joka hauskuuttaa yleisöä ele- ja liikekielellään sekä monin tavoin mokailemalla. Perinteisesti klovnien ilmeitä on korostettu maalaamalla klovnin kasvot voimakkaasti niin, että silmät, suu ja nenä korostuvat. Nykyklovneriassa kasvoja ei välttämättä maalata eikä käytetä punaista nenää. Klovnilla on oma logiikkansa, joka on hassulla tavalla hyvin erikoinen verrattuna 'tavalliseen' logiikkaan. Klovneriassa usein hauskuuttaa se, kun klovni keksii mutkikkaan ja omituisen ratkaisun hyvin yksinkertaiseen ongelmaan.

Taistelulajit: Tyypillisimpiä taistelulajeja ovat mm. jujutsu, karate ja kungfu, joissa opetellaan sekä puolustautumaan fyysiseltä hyökkäykseltä että hyökkäämään itse. Taistelulajit liittyvät sodankäynnin historiaan, minkä takia niissä opetellaan mm. miekka- ja keihästekniikoita. Talvisirkus Superissa nähdään kungfua, josta on olemassa hyvin erilaisia tyylisuuntia. Osa tyyleistä on nimetty eläinten mukaan ja niissä hyödynnetään kyseisen eläimen hyökkäystekniikoita. Usein taistelulajeihin sisältyy liikkeitä, jotka muistuttavat lattia-akrobatiaa.

Tehtävä 1: esittävä taide

- Mitä yhteistä sirkuksella on teatterin tai tanssiesityksen kanssa? Entä elokuvan tai nettivideoiden? Mikä niitä erottaa?
- Miltä tuntuu katsoa elävää esitystä verrattuna videon katsomiseen?
- Mikä ero on perinteisellä sirkuksella ja nykysirkuksella?

Tietoisku

Perinteisen sirkuksen show rakentuu useasta erillisestä numerosta: sirkustirehtööri juontaa yleisön eteen vuorotellen jonglöörin, akrobatianumeron, klovnin jne. Nykysirkuksessa esitys on usein yhtenäisempi kokonaisuus, jolla on oma teemansa, joskus jopa tarinansa. Perinteiseen sirkukseen kuuluvat eläimet, nykysirkukseen harvemmin.

Mistä osasista sirkusesitys koostuu?

Käsikirjoitus Konsepti, idea tai käsikirjoitus on esityksen runko. Sirkusesityksessä ei välttämättä aina ole etukäteen valmista käsikirjoitusta, vaan kohtauksia luodaan yhdessä rakentaen ja valmis käsikirjoitus syntyy harjoitusten aikana. Nykysirkuksessa ei usein ole teatterinomaista juonta tai tarinaa, vaan tunnelmien, kuvien ja toiminnan kautta synnytetään esityksen teemaan liittyvien tilanteiden ja hetkien ketju.

Ohjaus Ohjaajan työssä tärkeää on esityksen sisällön ennakkosuunnittelu ja työryhmän kokoaminen. Ohjaaja myös päättää, miten asiat ovat näyttämöllä, mitä milloinkin tapahtuu, mitä teos kertoo, millaisia vivahteita vaikkapa ilmaisussa käytetään.

Koreografia Liikkeiden luominen ja niiden sommittelu näyttämölle. Koreografia voi olla tanssillista tai koostua yhtä hyvin myös akrobaattisista tai arkisistakin liikkeistä.

Musiikki Talvisirkuksessa on joka vuosi kuhunkin esitykseen sävelletty musiikki ja orkesteri esittää musiikin itse joka esityksessä. Musiikin rakenne ja laadut sovitetaan harjoitusprosessissa yhteen sirkusnumeroiden kanssa. Joskus numerot rakennetaan valmiiseen musiikkiin ja toiste musiikki sävelletään ja sovitetaan sirkusnumeroon sopivaksi.

Esiintyjät Talvisirkuksessa on mukana sirkustaiteilijoita, tanssijoita, muusikoita ja muita monipuolisia esiintyjiä.

Sirkusvälineet Sirkustaidot liittyvät usein välineisiin esim. tiukka vaijeri nuorallatanssiin tai lentotrapetsiteline turvaverkkoineen huimiin lentoihin. Sirkustaiteilijoilla tai –ryhmillä on omat välineet kuten muusikoilla soittimensa. Pienimpiä välineitä ovat jonglöörin pallot ja suurimmat rakenteita, jotka voivat kantaa useita esiintyjiä. Nykysirkuksen tekijät käyttävät sekä perinteisiä sirkusvälineitä että myös täysin arkisia esineitä luoden niille uuden käyttötarkoituksen taidoillaan ja luovalla mielikuvituksellaan. Myös aivan uudenlaisia sirkusvälineitä luodaan ja kehitellään jatkuvasti.

Lavastus voidaan rakentaa tietynlaisena kuvitteellisena paikkana näyttämölle tai pelkästään visuaalisena tunnelmana. Sirkuksessa lavastus on usein myös toimintaan liittyvä.

Pukusuunnittelulla luodaan esityksen hahmot. Sirkuksessa pukujen on oltava toiminnallisia ja turvallisia, jotta ne eivät estä sirkusteknisiä suorituksia tai aiheuta vaaraa. Puvuilla voidaan myös luoda sopivaa kitkaa eli pitoa välinekontaktiin. Usein puvut toimivat myös suojana sirkustekniikoissa, esim. estämällä ihon hankautumista tai pehmentämällä kontaktia välineisiin.

Valosuunnittelulla voidaan luoda ja rajata tiloja sekä luoda tunnelmia.

Videosuunnittelu Nykypäivänä useissa esityksissä hyödynnetään videotekniikkaa, myös Talvisirkuksessa on projisoitu videokuvia näyttämölle, ja voidaankin puhua videolavastuksesta.

Lisäksi esitykselle tarvitaan katsojat! Yleisö on välttämätön osa esittävää taidetta.

Tehtävä 2: tekijät

- Tutkikaa Talvisirkuksen käsiohjelmaa ja Hurjaruutu–videoita Hurjaruuthin nettisivuilla: hurjaruuth.fi/esitys/talvisirkus–super
- Mitä ammatteja ja osaajia tekijöistä löytyy? Entä kuinka puvustovastaava Pauliinasta oikein tuli ompelija teatteriin?
- Miettikää yhdessä tai kukin erikseen: Jos olisit töissä sirkuksessa, mikä olisi sinun alasi? Olisitko akrobaatti vai muusikko? Vai kenties talouspäällikkö, ompelija, näyttämömestari, tuottaja, valokuvaaja tai teatterinjohtaja?

Käytitkö opettajan materiaalia? Missä ja miten käytit sitä?
Mikä toimi ja mikä ei? Lähetä palautetta meille: **info@hurjaruuth.fi**
Voit myös tilata opettajan uutiskirjeen: **hurjaruuth.fi/tilaa-uutiskirje**

Tanssiteatteri Hurja-ruuth

TAIDE-TESTAAJAT

Lue lisää esityksestä ja tutustu ohjelmistoomme:
hurjaruuth.fi